

מדה בדרת

שיעור חזק היומי בדרך קצרה

לעייני כ"ק מרן בעל בית ישראל
זצ"ל נלב"ע ב' אדר
הערות והנצחות טל' 0548449853 או
MABADAF12@GMAIL.COM

שבט קנח-קלד 28 גיליון 28 פרשת משפטים תשע"ג

ר"נ שנה עד שהטחול שלו הוצף ביין, רב יוסף שנה עד שיצא היין מהחור של הקזה, רבא חזיר על יין בן ג' שנים, ר"נ בר יצחק אמר לתלמידיו שביום הקזה יגידו בביתם כאילו הוא, ר' נחמן בא אליהם שיעשו סעודה ובוזה בלבד מותר להערים ושאר הערמת אסור, ומי שהקזי ואין לו מעות לין מותר לקחת זוז מחוק וללכת עמו לז' חנויות יין עד שישלים שיעור רביעית ואם לא, יאכל ז' תמרים שחורות, וישפף בשמן במצחו וינח בשמש, ואבלט הנכרי ראה ששמואל שוכב בשמש אמר לו חכם היהודים האם השמש שאינה טובה הטיב לך אמר לו שזה יום הקזה, ובאמת לא הקזי רק שזה היה יום תקופת תמוז שהשמש טובה בו ולא רצה לגלות לו. רב ושמואל אמרו שהמקל בסעודת הקזה מקילים מזונו בשמים שאם אינו חס על חייב לא יחוסו עליו, וכן לא ישב ברוח אחר הקזה שמה האומן השאירו רק עם רביעית והרוח תקח עוד קצת ממנו ויסתכן, שמואל היה עושה הקזה בבית שהחומה גבוהי ז' לבנים ואריחים, פעם הקזי ולא חש בטוב מצא שהיה חסר אריח אחד בעובי, המקזי יטעם ואח"כ יצא שאם לא יטעם וראה בחוף מת יהיה לו ירקון, ואם יראה אחד שהרג נפש הוא ימות, ואם פוגע בדבר אחר יסתכן בצרעת. והמקזי ישהה קצת קודם שעומד שהי קרובים למיטה מחיים האוכל ועומד, וכן חולשת המקזי, וכן כל ערב יו"ט, ערב שבועות ועומד, המשמש ועומד, פרק זמן ההקזה הוא אחד ללי יום ואחר מ' שנה ימעט ואחר ס' שנה ימעט יותר ועד"ק ביום ראשון או רביעי או ער"ש ולא בשני או חמישי ורק יושל לו זכות אבות יקוי בימים אלו שבי"ד של מלוא ומטה יושבים ושב ג' עומד מאדים בזוית ואף שגם בער"ש עומד בזוית אך כיוון שדשו ברבים להקזי בער"ש שומר פתאים ה', שמואל אומר שיש ד' שהוא ד' או י"ד או כ"ד לחודש, הוא סכנה להקזה, וכן יום ד' שאין ד' ימים אחריו עד ראש חודש, וכן יום ב' בחודש הוא חולשת המקזי, וכן כל ערב יו"ט, ערב שבועות ועומד סכנה שיוצא בו רוח ושמו טובו שאם ישראל לא היו מקבלים את התורה היה טוב להם ולדמיהם וגזרו כל ער"ש משום ערב שבועות, אבל חיטה והקזי הועיל לרפואה רק לאותה חיטה אך זה מקל עליו, הסתפקו אם מועיל לשנות דוקא מיד ואח"כ הוא מזיק או שאינו מזיק ואינו מועיל, וכן הסתפקו על אכילה אם מועילה תוך חצי מיל ואח"כ וקודם לכן אינו מזיק או שאינו מועיל ולא מזיק, רב אמר שמאה דלועים או מאה ראשי בהמה שזה זוז אן שפתי בהמה לא שיה כלום, רב יוסף אמר שהיה ביום רב הונט ביום שלא למדו ואמרו לא שזה יום של שפתיים ולא הבין מדוע. לר' יוסי מותר לחתוך טבור, ומותר לטמון השליא כדי שהולך יתחמם ורשבי"ג אמר שבנות מלכים טומנות כספך שמן, ונבות ועירימם שבפונים של צמר ועניות במוכים ורב פסק כר' יוסי וחכמים מודים לר' יוסי שחותכים טבור ל ב' תינוקות שלא יסתבכו ויסתכנו, כל מה שאמרו בפרשת תוכחה מותר לעשות ליוולדת, שכתוב ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שך ובמים לא רחצת למעשי והמלח לא החתלת ולא חותלת, ומולדותיך מלמד שמיילדים בשבת לא כרת שך שאלוה מותר ולא רחצת ובוולד מותר וכן מלוח וללפף הוולד מותר.

פרק רבי אליעזר דמילה

דף קל משנה לר"א אם לא הביא כלי מעישי מותר להביא בשבת מגולה ומכסה בשעת סכנה אחר שראוהו עדים. ומותר לכרות עצים לעשות פחמים לעשות ברזל למילה ור"ע סובר שרק דבר שאי אפשר לעשותו מעישי מותר בשבת ומה שאפשר מעישי אסור בשבת, **גמרא** הסתפקו בדעת ר"א אם מוציא כלי מגולה משום חיובו מצוא או משום חסד וי"מ אם בלי סכנה אפשר להוציא עם עדים, ור' לוי אמר שר"א אמר משום חיובו מצוא, וכן כתבו בברייתא שלר"א אין להביא מכוסה וכן מדויק במשנה שכתבו בסכנה מכסה עם עדים, ומשמע שבלי סכנה אין לכסות, ור' יהודה הוסיף שכתבנה כן כסו עם עדים. והסתפקו אם צריך עדים חוץ ממנו או שמספיק עד א' חוץ ממנו, ואין לדייק מהמשנה שכתוב מכסהו בסכנה בעדים ומשמע חוץ ממנו, יש לדחות שהכוונה עדים שראויים להענין כן במקום אחר, במקומו של ר"א נהגו לחטוב עצים עבור ברזל מילה ובמקומו של ר' יוסי הלגילי היו אוכלים בשר עוף בחלב כדעתו, כשלו היה אצל יוסף הצידי הגישר לפניו ראש טווס בחלב ולא אכל, ואמר לר' יהודה הנשיא שישמא אותם אמר לו שמא במקומו של ר' יהודה בן בתירה הנהיג כר' יוסי הלגילי שאומר שאיסור בשר בחלב כתוב סמוך לאיסור נבילה ואף שערך איסור נבילה אך אין איסור בשר בחלב שכתוב בחלב אמו ולעוף אין חלב. היתה עיר בא"י שהגו כר"א ומתו רק בומנס וכשגורו על המילה לא גזרו עליהם, רשב"ג מוסיף שמצוה שקיבלו בשמחה כמילה שנאמר עליה שש אנוכי על אברתי כמוצא שלל רב עדיין עושים בשמחה, ועריות שקיבלו בקטטה שכתוב וירא משה את העם בוכה למשפחותיו על עסקי המשפחות שנסארו להם, ותמיד עושים בקטטה שאין כתובה בלי תגרה ור"ש בן אלעזר אומר שמצוה שמסרו ישראל עצמם עליה בשעת גזירה כגון ע"ז ומילה מוחזקות בידם ומה שלא נפשם היא רפויה בידם כגון תפילין שהם צריכים גוף נקי שלא יישן או לא יפיה בהם, כאלשיע בעל כנפים, שרק הוא מסר נפשו בשעת הגזירה והניח תפילין ורואהו ממונה ורץ אחריו והגיע אליו והורידם מראשו ושאל מה בידך אמר כנפי יונה וכך היה, ולכן נקרא בעל כנפים ודוקא של יונה שנמשלו ישראל ליונה שכתוב כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ וכמו שיונה כנפיה מגינות עליה כך ישראל מצוות מגינות עליהם. ר' יצחק אמר שפעם שכחו ולא הביאו איזמל מעישי והביאורו בשבת דרך גנות וחצירות שלא כדעת ר"א, ורב יוסף אמר שדוקא ר"א מתיר ואין לומר שר"א מתיר אפילו דרך רה"י. ורק לרבנן צריך דרך גנות אך בברייתא כתוב שרלבנן אין להביא דרך גנות, ורב איש במבאר שלא ברצון ר"א ומחלוקתו אלא ברצון ר"ש שאומר שגנות חצירות וקרפופות נחשבים רשות אחת לכלים ששבתו בתוכם ולא למה ששבת בתוך הבית ר' זירא שאל את ר' אסי אם מותר לטלטל במבוי שלא עשו שיתוף בכל המבוי כחצר שלא עברו שמוות או שזה חמור יותר כיון שחלצו ר"ש ד' מחיצות וגם יש בה שימוש יותר. ור' אסי לא ענה ופעם מצאו שאמר שר"ל אמר בשם ר' יהודה הנשיא, שפעם שכחו ולא הביאו איזמל מעישי והביאו בשבת והיה קשה לחכמים שעשו כר"א שהוא שמותי ועוד שהלכה כרבים במקום יחיד, ור' אושעיא אמר בשם ר' יהודה הגורז שזה היה מבוי שלא עשו שיתוף והביאו מצד אחד לצד השני ואמר ר' זירא אם לאותה מותר לטלטל במבוי שלי שיתוף מדוע לא ענית לי כששאלתיך

דף קנח המשנה אסרה בטלטול אפילו טבל שגדל בעציץ שאינו נקוב שאסור רק מדרבנן, מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו אפילו שהקדימו בכרי ולא כמו ששאל רב פפא שיפטר מתרומה אלא כיון שנאסף חייב בתרומה, מעשר שני והקדש מדובר אף שנפדו אלא שלא היה כהלכתו מעשר שני שפדאו באסימון שצריך לפדות דוקא בכסף צורה, והקדש שנפדה בקרקע והתורה אמרה שנפדה דוקא בכסף שכתוב ונתן הכסף וקם לו. מטלטלין חצב שהוא מאכל לצביים וכן חדל שהוא מאכל ליונים, ורשבי"ג אומר שמטלטלים שבירי זכוכית שהוא מאכל לבת יענה, ור' נתן אמר שלדבריו יטלטלו זמורות שהן מאכל לפילים, ורשבי"ג סבר שבת יענה מצויה יותר מפילים. ואמימר אומר דוקא כשיש לו גנות יענה ורב אשי הוכיח מטענת ר' נתן שודאי אם יש לו פילים זמורות אינם מוקצים לו אלא הוא הבין ברשבי"ג שמספיק ראוי ולכן שאל מזמורות. אביי אומר שרשבי"ג סובר שבני ישראל בני מלכים, וכן ר"ש סובר שמותר לסוך שמן רדו כי בני ישראל בני מלכים הם וכן דעת ר' ישמעאל ור"ע שלתיק מי שהוא בע"ח באלף מנה ולבוש בגד ששוה ק' מנה מפשיטים אותו ולבוש בגד פשוט ור' ישמעאל ור"ע סוברים שלא מפשיטים כי כל ישראל ראוים לאיצטלא שובחה. לתי"ק חבילי קש עצפות סל לפני מותר לטלטלן אם התקנים למאכל בהמה ואם לא אין מטלטלים ולרשבי"ג אם ניטלים ביד אחת מותר ואם בבי' ידים אסור, חבילי סיאה אזוב קורנית אם הכניס לעצים אין משתמש בהם ואם הכניס למאכל בהמה מותר, ומותר לקטום ביד ולאכול אך לא בכלי, ולדעת ר' יהודה מולא ואוכל אך לא ימלול בכלי הרבה, ולחכמים מולל רק בראשי אצבעותיו אך לא ימלול הרבה בידו כדרך שעושה בחול, וכן בענעו ופוחם וכן שאר מיני תבלין, סיאה הוא צמח צטרי קורנית והוא צמח חשי. בשר מלוח מותר לטלטל ובשר תפל לרב הונא מותר לטלטל ולרב חסדא אסור, ואף שרב רבו סובר כר' יהודה שיש מוקצה סובר רב הונא שרק במוקצה לאכילה אסור ולא במוקצה לטלטול, ורב יצחק בר אמי ראה שבבית רב חסדא טלטלו ברוזן מחמה לצל, ואמר רב חסדא שיש כאן חסרון כיס ולא מצד מוקצה רגיל, וצ"ל שברוזה ראוי לאומצא גם כאשני מלוח, לברייתא דג מלוח מותר ותפל אסור, בשר מותר בין מלוח בין תפל, וזה כדעת ר"ש, ועצמות מטלטלים שהם מאכל כלבים, וכן בשר מסריח שראוי לחיה, מים מגולים ראוים לחתול לרשבי"ג אינו להשהות מים אלו מפני הסכנה. **משנה** מותר לכפות סל לפני האפרוחים שיעלו וירדו ומותר לדחות תרנגולת שמרדה בכתבס ללול ומותר לדדות עגלים וסוסיים ומותר לאשה לדדות את בנה ברה"י, ור' יהודה אומר שמותר רק אם נוטל רגל אחת ומניח אחת ואם הוא אסור אסור **גמרא** לרב, אם בהמה נפלה לאמת מים מותר לשים תחתיה כרים וכסתות, ואם עלתה עלתה. וישנה ברייתא שאומרת שנותנים לה פרנסה במקומה ומשמע שאין להניח כרים וכסתות תחתיה, אך דיבר באופן שאי אפשר לתת לה פרנסה במקומה ואף שמבטל הכלי מהיכנו זה רק איסור דרבנן וצער בע"ח הוא דאורייתא ודוחה איסור דרבנן. במשנה משמע שמותר רק לדחות התרנגולת לא לדדות כמו הברייתא שאומרת שמדדים בחצר רק בהמה ועוף ולא תרנגולת כיון שהיא מבניהה עצמה כשמדדים אותה, ברייתא אחת אומרת שמותר לדדות בהמה חיה ועופות בחצר ברה"י ואשה מדדה במה ברה"י וקו"י בחצר, ובברייתא אחרת כתוב שאין עוקרים בהמה וחיה בחצר ורק דוחים, ומשמע ברישא שלעקור אסור ולדדות מותר, והסיפא מדברת בתרנגולת שרק דחיה מותר, אביי אומר שהשוחט תרנגולת יכבוש רגליו בקרקע לכדי שלא יתחזק עליהם, או שיגביה התרנגולת מהקרקע שלא יניח צפרניו בקרקע ויעקור הסימנים. **משנה** ביו"ט אסור לילד בהמה אך מותר לסעדה ומותר לילד אשה בשבת ואף לקרוא למילדת ממקום אסור ומותר לחלל שבת ומותר לקשור הטבור ולר' יוסי מותר גם לחתוך ומותר לעשות כל צרכי מילה בשבת. **גמרא** לסעוד, לרב יהודה הפירוש לאחוז הוולד שלא יפול לארץ, ולר"נ דוחק בבשר שיצא הוולד. ויש ברייתא כרב יהודה, ומותר גם לנפוח בחטמו ולתת דד בפיו שניק, ורשבי"ג אומר שהיו עושים רחמים ביו"ט לבהמה שהיו שמים ברחמה בול של מלח שתזכר צערה ותרם על ולדה, וכן מולפים ממי השליה שתרחי ריחו ותרם עליו ובטמאה אסור כי אינה מרחקת ולדה ואם ריחקה לא תקרבו. המשנה הוסיפה שמחללים שבת על יולדת והיינו שמותר להדליק לה נר אם צריכה ואם צריכה שמן מביאים לה ביד או אינו מספיק מביאה לה חברתה בשבת ואם אינו מספיק מביאים לה בכלי, והחידוש בברייתא שמדליקים נר אף שהיא סומא שזה מיישב דעתה שיעשו לה דבר שהיא צריכה. עדיף להביא קודם שמן בשערה שאין בו איסור לרב ורב יוסף סחיטה בשיער, ורב אשי אומר שגם אם יש סחיטה תביא בכלי לרב ושערה לשנות כמה שאפשר, לרב אשי, לשמואל כשהקבר תפוח מחללים בין אמרה צריכה אני בין שלא, ואם נסתם הקבר אין מחללים.

דף קכט למר זוטרא דעת שמואל שבנסתם הקבר אם אמרה צריכה אני מחללים ואם לא אמרה צריכה אני אין מחללים, ומרימר פסק כרב זוטרא שספק נפשות להקל, לאביי פתיחת הקבר הוא משתשב על המשבר לר' הונא בר רב יהושע משערה שהיה שותת יורד או משחברותיה נושאות אותה בזרועותיה, לאביי פתיחת הקבר עד ז' ימים, לרב יהודה עד ז' ימים, ויש אומרים עד ל' יום, ונהרדעי אמרו שעד ג' ימים מחללים בין אמרה צריכה אני בין לא אמרה, ז' ימים מחללים רק אם אמרה צריכה אני ולי יום אין מחללים גם אם אמרה צריכה אני ומותר רק ע"י נכרי ככל חולה, וכדעת רב המנונה שכל שאין בו סכנה מותר ע"י נכרי, ולי יום שאמרו ביולדת הוא לענין טבילה שלא תטבול ואם בעלה עמה מותר לה לטבול שהוא מחממה, ובת רב חסדא טבלה תוך ל' ללידתה והצטננה ומתה והביאו מיטתה לקרוא רבא בפומבדיתא. שמואל מתיר להדליק מדורה לילדת ומותר גם לחולה וגם ביות החמה, וכן אמר שמואל לענין מקו דם שאם הצטנן עושים לו מדורה אף בתמוז, לשמואל עשו מדורה מעץ תדהר אף שהוא יקר ולרב יהודה עשו מעץ יונה, לרבה עשו מדורה מספסל, ואמר לו אביי שזהו בל ישתחו, ואמר לו שבל שחיתת של הגוף חמור יותר, ורב אמר שימכור אדם קורות ביתו עבור מנעלים לרגליו, ואם הקזי דם ואין לו אוכל ימכור נעליו עבור צרכי סעודה, לרב בשר, נפש תחת נפש, ולשמואל, לין, אדום במקום אדום. לשמואל ביום הקזה עשו תבשיל מטחול, ר' יוחנן שנה עד שיצא ריח היין מאזנו.

